

Kraków, 04 września 2019 r.

Mgr Konrad Karol Gliściński LL.M.
Katedra Prawa Cywilnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Ustawowe konstrukcje treści praw na dobrach niematerialnych w dobie globalizacji. Analiza krytyczna na podstawie prawa autorskiego i prawa patentowego
- przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Traple

Dominującym sposobem regulacji praw na dobrach niematerialnych (dalej: PDN) jest ich oparcie na modelu praw wyłącznych, nazywanych prawami własności intelektualnej (ang. *intellectual property rights*). Konstrukcja ta przyznaje uprawnionemu prawo wykluczania innych osób z nieuprawnionego korzystania z chronionego dobra. Oparcie PDN na modelu praw wyłącznych (zakazowych) po części wynika z przyjmowanych założeń na temat ekonomii funkcjonowania dóbr niematerialnych oraz ze związanego z nimi rozwoju doktryny i orzecznictwa. Przeprowadzona w niniejszej pracy analiza wskazuje jednak, że aktualna wiedza instrumentalna dotycząca ekonomii funkcjonowania dóbr niematerialnych uzasadnia poszukiwanie dla nich nowego modelu regulacji. Oparcie funkcjonowania tych praw na modelu praw wyłącznych, wzorowanym na prawie własności, nie jest ani jedynym, ani najbardziej uzasadnionym modelem regulacji dóbr niematerialnych. Z tej perspektywy znaczenia nabierają prawa niewyłączne.

Próba szczegółowej analizy kształtowania treści PDN (dalej: TPDN) bazuje na przyjętych w tej pracy, a wypracowanych przez innych autorów, założeniach Polityki Prawa Cywilnego (dalej: PPC). **Pierwsza część pracy** (rozdział 1. i 2.) poświęcona została kwestiom metodologicznym leżącym u podstaw przyjmowanej w niniejszej pracy koncepcji PPC. Składają się na nie m.in.: 1) nauka polityki prawa cywilnego L. Petrażyckiego; 2) teoria racjonalnego ustawodawcy J. Wróblewskiego i S. Wronkowskiej; 3) koncepcja praw podmiotowych wewnętrznie ograniczonych A. Marmora oraz 4) ekonomiczna analiza prawa (w ujęciu ekonomii neoklasycznej oraz nurtów heterodoksyjnych). **Druga część pracy** poświęcona jest analizie rozwoju praw na dobrach niematerialnych w perspektywie historycznej (rozdział 3.) oraz prezentacji podstawowych ekonomicznych uzasadnień treści praw na dobrach niematerialnych (rozdział 4.). Obie te płaszczyzny stanowią istotny element budowania założeń systemu praw na dobrach niematerialnych z perspektywy PPC. **Część trzecia pracy** poświęcona jest teoretycznym i normatywnym aspektom kształtowania TPDN. Zarysowana w niej została kwestia konstytucjonalizacji praw na dobrach niematerialnych (rozdział 5.) i związana z nią zasada domeny publicznej (rozdział 6.). Obie te perspektywy stanowią ramy normatywne dla kształtowania PPC w obszarze regulacji dóbr niematerialnych. Na przykładzie treści prawa autorskiego przeprowadzona została analiza teoretyczna kształtowania TPDN (rozdział 7.). **Część czwarta pracy** (rozdział 8.) poświęcona jest dostrzegalnej w literaturze tendencji do

rozszerzania przypadków stosowania tzw. reguł odpowiedzialności (rozumianych jako model praw niewyłącznych) w miejsce reguł własności (rozumianego jako model praw wyłącznych) na potrzeby regulacji PDN. Istnienie tej tendencji uwarunkowane jest rozpoznaniem przez wielu badaczy (m.in. E. Ostrom, C.Y. Baldwin, E. von Hippel, Y. Benkler, G. Frosio, L. Lessig, J. Rifkin, M. Ricolfi), że dobra niematerialne powstają w ramach różnych modeli organizacji procesów tworzenia utworów i wynalazków. Ludzi angażują się w działalność twórczą i wynalazczą kierując się różnymi motywami, nie zaś jedynie motywami egoistycznymi charakterystycznymi dla modelu *homo oeconomicus*. Kształtowanie systemu regulacji PDN jedynie w oparciu i na potrzeby jednego z takich modeli (tj. modelu wymiany ekwiwalentnej) z punktu widzenia PPC nie jest właściwe. **W odpowiedzi na taki stan rzeczy w rozprawie został zaproponowany podstawowy zestaw założeń nowego paradygmatu kształtowania TPDN. Należą do nich następujące założenia:**

ZAŁOŻENIE 1. – założenie o istnieniu pluralizmu modeli organizacji tworzenia utworów i wynalazków.

ZAŁOŻENIE 2. – założenie braku dyskryminacji pomiędzy motywacjami i interesami rozpoznanymi w ramach różnych modeli organizacji tworzenia utworów i wynalazków.

ZAŁOŻENIE 3. – założenie, że prawa wyłączne nie stanowią warunku koniecznego do powstawania twórczości i wynalazczości w ramach wszystkich zdecentralizowanych modeli opartych na wymianie ekwiwalentnej.

ZAŁOŻENIE 4. – założenie, że nie można stwierdzić braku kosztów netto funkcjonowania systemu praw wyłącznych, tj. przewagi korzyści nad kosztami.

ZAŁOŻENIE 5. – założenie potrzeby uwzględniania właściwości emergentnych złożonego systemu regulacji dóbr niematerialnych.

20.09.2019

